

5. Programma Regionale bereikbaarheid en leefbaarheid

Inleiding en ontwikkelingen

Goed wonen, werken en leven in Zeeland vraagt om een aantrekkelijke leefomgeving (wonen, bedrijvigheid) en een optimale bereikbaarheid (economisch en maatschappelijk).

Zo hebben en houden jongeren, ouderen en nieuwe Zeeuwen perspectief.

Dit programma omvat de inspanningen die we hiertoe in 2020 gaan leveren in aansluiting op - en ter versterking van - de activiteiten van andere overheden, ondernemers, kennisinstellingen en de Zeeuwen zélf.

Deze aanpak loopt via drie programma's:

1. regionale bereikbaarheid
2. fysieke leefomgeving
3. cultuur, leefbaarheid en sport

Naast deze uitvoeringsagenda, maakt ook het beheer en onderhoud van de provinciale (water) wegen onderdeel uit van dit programma.

Speerpunten

- Versterken (netwerk) samenwerking Verkeersveiligheid (ROVZ) en realisatie speerpunten Nationaal Strategisch Plan Verkeersveiligheid.
- Voorbereiding besluitvorming de railontsluiting van de Zeeuwse havens (Rail Ghent Terneuzen), gezamenlijke lobby met North Sea Port/Terneuzen.
- Planstudie Midden Zeeland route (doorstroming, verkeersveiligheid). Planvoorbereiding Zanddijk.
- Uitvoering actieplan incident- en verkeersmanagement.
- Realisatie doelen Logistieke visie Zeeland Connect met drie innovatielijnen, waaronder Pilot Smart Logistics (autonoom transport).
- Planvorming Central Gate/vrachtwagenparken.
- Realisatie Impuls bedrijventerreinen, economisch behoefte-onderzoek en behoefteprognose.
- Realisatie Wegeninvesteringsprogramma.
- Ontwikkelen Zeeuws breed kader voor de wijze van aanbesteding van bus en doelgroepenvervoer.
- Inzet op snellere busverbindingen om tijdsduur woon-werk en woon-studie te verkleinen en daarmee Zeeland aantrekkelijker te maken om te werken of te studeren.
- Extra inzet op de herstructurering van de bestaande woningvoorraad op basis van het Kwalitatief Woononderzoek Zeeland door versterking en uitbreiding van het instrumentarium, waaronder PIW en duurzaamheidsleningen.
- Stimuleringsproject voor het invullen van lege plekken en panden ('leegstand als kans') - met gebruik van maatschappelijk initiatief.
- 'Leren door te doen'; pilots/projecten rond autodelen, fietsdelen, vrijwillige vervoersdiensten en inrichting knooppunten ('hubs').
- Smart Mobility onderwijs (met inzet middelen regio-envelop); een innovatieve aanpak voor mobiliteit van studenten, waarbij data van mobiliteitsbehoefte basis is voor een vraaggerichter mobiliteitsaanbod.
- Bereikbaarheidsscans voortgezet onderwijs, MBO en HBO als basis voor verbeteringen, te realiseren door het netwerk van overheid, onderwijs, mobiliteitsaanbieders en ondernemers.
- Jongerenparlement als vorm van jongerenparticipatie en invloed op het besluitvormingsproces over vraagstukken die voor jongeren relevant zijn.

Beleidskader

- Mobiliteitsvisie Zeeland 2028, juli 2016
- Beleidsplan Verkeersveiligheid Zeeland 2010 – 2020, Op weg naar null!, juli 2010
- Nieuwe lijnen, Beleidsplan openbaar vervoer Zeeland 2015 – 2025, juni 2013
- Beheerkader Infrastructuur Provincie Zeeland (2018)
- Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (landelijk kader niet door de Provinciale Staten van Provincie Zeeland vastgesteld)

Reguliere taken

- Het beheer en onderhoud van onze provinciale infrastructuur bestaande uit (water)wegen, kunstwerken nat en droog en de aanlandingsvoorzieningen, terminals en baggerwerken voor het fietsvoetveer
- Het beheer van de concessies voor openbaar vervoer (bus en Westerschelde Ferry)

Ten behoeve van efficiënt en effectief beheer en onderhoud van de provinciale (vaar)wegen hanteren we de principes van assetmanagement. In 2020 zullen we voor de resterende infrastructurale kapitaalgoederen een uitvoeringsstrategie opstellen, waarin wordt aangegeven op welke wijze het kapitaalgoed in stand wordt gehouden. De aanpak en activiteiten worden toegelicht in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Voor de concessies van busvervoer en Westerschelde Ferry is het belangrijk om een goed beheer op basis van de juiste kwaliteitsindicatoren te combineren met een zekere flexibiliteit om in te spelen op trends en ontwikkelingen die zich voordoen.

Voor de bus-concessie (looptijd t/m 2024) is met Connexxion het overleg gaande over de voorgestelde aanpassingen van de bus-concessie. Besluitvorming is voorzien in 2020. Het betreft o.m. de verduurzaming van de bussen (vervanging dieselbussen door elektrische bussen), optimalisatie van het netwerk (meer nadruk op scholierenvervoer) en de invoering van nieuwe vormen van betalen.

Voor de Westerschelde Ferry is per 1 april 2019 een nieuwe concessie gestart (looptijd tot 2024), met een solidere financiële basis en ruimte voor marktontwikkeling.

Maatschappelijk effect

Zeeland is een provincie waar het goed wonen, werken en leven is. Leefbaarheid is basisvoorwaarde voor een economisch vitaal Zeeland. Werken aan leefbaarheid gaat over het benoemen van de concrete vraagstukken en die samen met de regionale partners oppakken. Met daarbij de ambitie dat het totaal meer is dan de som der delen (integrale aanpak).

Provincie Zeeland staat samen met andere overheden in Zeeland in voor een systeem van infrastructuur en collectieve mobiliteitsvoorzieningen van voldoende kwaliteit in de zin betrouwbaarheid, snelheid en veiligheid.

Betrouwbaarheid: Het mobiliteitssysteem moet ervoor zorgen dat je op tijd op je bestemming bent. Of dat goederen op het juiste moment aankomen.

Snelheid: Voor functionele verplaatsingen mag de reistijd niet te lang zijn.

Veiligheid: We accepteren niet dat er gewonden en dodelijke verkeersslachtoffers vallen.

Doelstellingen

Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen

Een doelmatig en doeltreffend beheer van de provinciale (water)wegen op zodanige wijze dat deze aansluit bij de principes van assetmanagement en voldoet aan het onderhoudsniveau zoals door het bestuur vastgesteld.

Ten behoeve van een efficiënt en effectief beheer en onderhoud van de provinciale (vaar)wegen is het Beheerkader Infrastructuur Provincie Zeeland (maart 2018) vastgesteld. Bij het in stand houden van de infrastructuur wordt gekeken naar de prestaties die de kapitaalgoederen moeten leveren, de kosten die daaraan verbonden zijn en de risico's die daarbij acceptabel zijn. Naast informatiebeheer en organisatiestructuur vormt het Beheerkader de derde pijler waardoor de instandhouding (beheer en

onderhoud) van de provinciale (vaar)wegen doelmatiger georganiseerd kan worden. Als nadere uitwerking van het Beheerkader wordt per infrastructureel kapitaalgoed een Uitvoeringsstrategie opgesteld. Daarin wordt nader beschreven op welke wijze dat specifieke kapitaalgoed in stand wordt gehouden.

Acties

Nadere uitwerking van assetmanagement door uitwerking van het Beheerkader in Uitvoeringsstrategieën per infrastructureel kapitaalgoed.

Het plannen en uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden aan infrastructurele kapitaalgoederen op dusdanige wijze dat ze op het vastgestelde niveau in stand worden gehouden.

De versterking van de samenwerking met andere (vaar)wegbeheerders middels periodieke afstemmingsmomenten, we richten ons onder andere op een goede afstemming van wegwerkzaamheden en het voorkomen van overlast voor de weggebruikers.

Verbetering verkeersgedrag verkeersdeelnemers

Verbetering van het verkeersgedrag van alle verkeersdeelnemers in Zeeland, ten einde de aantallen ernstige verkeersslachtoffers zoveel mogelijk te beperken.

Binnen het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Zeeland (ROVZ) werkt Provincie Zeeland samen met de gemeenten en andere relevante partners aan het vergroten van de verkeersveiligheid. Ons motto daarbij is: 100% verkeersveilig daar gaan we voor! Op basis van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 zal de samenwerking verder worden versterkt. De Bestuurlijke Kopgroep ROVZ is daarbij een belangrijk platform geweest om zaken te bespreken. In de nieuwe governancestructuur is daarnaast een bestuurlijke overlegtafel voorzien waarbij alle bestuurders van overheden en maatschappelijke partners aan tafel zitten. Deze nieuwe governance is van belang omdat één van de uitgangspunten van het SPV een gezamenlijke regionale uitvoering is.

Eén van de uitgangspunten van het plan is immers een regionale uitvoering door de gezamenlijke partners. In 2020 wordt gezamenlijk gewerkt aan een Zeeuwse vertaling van het SPV2030 tot een regionale uitvoeringsagenda SPV. Vervolgens gaan we op de in Zeeland geprioriteerde thema's risico-gestuurd werken en worden er indicatoren benoemd op basis waarvan het we beleid volgen, beoordelen en bijstellen. Het beleid zal integraal zijn gericht op de drie E's, Engineering (infrastructuur), Education (communicatie en educatie) en Enforcement (handhaving). Door gerichte maatregelen te treffen op deze drie E's willen we het gedrag van verkeersdeelnemers verkeersveiliger maken waardoor risico's op ongelukken verminderen en het aantal slachtoffers in het verkeer in Zeeland daalt. Het doel van het beleid is het wegnemen van risico's met als gevolg minder slachtoffers. Ten Behoeve van de nieuwe risico gestuurde werkwijze zullen in de loop van 2020 risico indicatoren worden benoemd. Cijfers over slachtoffers blijven uiteraard van belang maar zijn minder bepalend voor de beleidsontwikkeling. De cijfers zijn terug te vinden in het jaarverslag van het ROVZ dat in het voor jaar van ieder jaar uitkomt.

De structuur van Zeeland, de eilanden, het platteland en de recreatiefunctie, zijn bepalend voor de bereikbaarheid van Zeeland en ook voor de verkeersveiligheid. Prioriteiten die zeker worden gesteld zijn de fiets (Zeeland is een fietsprovincie) en landbouwverkeer. Landelijk en ook in Zeeland is er veel aandacht voor het thema afleiding. Het is van essentieel belang dat weggebruikers hun aandacht bij het verkeer houden. De landelijke campagne Mono is het afgelopen jaar ook in Zeeland uitgerold. De komende jaren zullen onze inspanningen erop gericht blijven om mensen te wijzen op het belang van aandacht voor het verkeer.

Zeeland is een landbouwprovincie met een bijzondere eilandenstructuur. Met RWS en de ZLTO zijn we in gesprek over een verkeersveilige oplossing voor het landbouwverkeer over de Oosterscheldekering en de Zeelandbrug waarbij we ons richten op een goed evenwicht tussen doorstroming en verkeersveiligheid. Op basis van de ervaringen en de pilot uit 2018/2019 t.a.v. het

begeleiden van de landbouwvoertuigen over de Zeelandbrug willen met de ZLTO en RWS tot definitieve afspraken te komen. Voorts heeft de minister een subsidieregeling ten aanzien van de verharding van de bermen en een verkeersveilige inrichting van wegen aangekondigd, voor Zeeland komt 1,6 miljoen euro beschikbaar. De eerste tranche van deze maatregelen zullen we tot uitvoer brengen in 2020.

Acties

Reguliere activiteiten zijn coördinatie van het beleid, ongevallenregistratie, (subsidies) verkeerseducatie, communicatie, monitoring, en kennisoverdracht

We stellen met de partners de regionale uitvoeringsagenda vast gebaseerd op de doelen uit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030.

In deze collegeperiode geven we extra prioriteit aan verkeerseducatie, we streven naar een zo groot mogelijke participatie van basisscholen met als doel dat alle basisscholen een ZVL label hebben

Maken van afspraken ZLTO en RWS over de verkeersveilige passage landbouwverkeer over de Oosterscheldekering en de Zeelandbrug

We voeren de eerste tranche van het actieprogramma verkeersveilige inrichting wegen uit

De doelgroepen scholieren en Zeeuwse werkgevers betrekken bij de campagne Mono

In het kader van goed werkgeverschap willen we het komende jaar starten met het betrekken van Zeeuwse werkgevers bij het vergroten van de verkeersveiligheid

Goede bereikbaarheid voor bedrijven, bezoekers en bewoners

Goede bereikbaarheid voor bedrijven, bezoekers en bewoners

Een goede bereikbaarheid voor bedrijven, toeristen en forenzen en een goede multimodale bereikbaarheid van de Zeeuwse havens door:

- 1. Snelle en betrouwbare wegverbindingen voor zakelijk en woon- en werkverkeer
- 2. Een multimodaal netwerk van achterlandverbindingen voor de Zeeuwse havens (Terneuzen en Vlissingen-Oost) met voldoende capaciteit en bedrijventerreinen.

Met onze partners werken we aan de verbetering van de ontsluiting (via water, spoor en buisleidingen) van de havens in Vlissingen en Terneuzen. De faciliteiten voor het wegverkeer krijgen met name wat betreft de Midden Zeeland route (Goes – Hellegatsplein) extra aandacht. Met de provincie Zuid Holland en de gemeenten Schouwen Duiveland en Goeree Overflakkee werken we aan een betere doorstroming op de N59. Verder zullen op de N256 enkele Quick Wins worden voorbereid voor uitvoering in 2020. Te noemen is het installeren van zogeheten slimme verkeersregelinstantaties, de aanleg van een bypass voor het landbouwverkeer en het terugbrengen van de maximumsnelheid op de A256 naar 100 km/uur. Voor de lange termijn zal de in 2019 opgestelde variantenstudie verder worden uitgewerkt toeleidende naar een voorkeursbeslissing voor de herinrichting van de N256 in deze coalitieperiode. Naast de infrastructurele verbeteringen richten we ons op een goede OV bereikbaarheid en gaan verder met het gesprek met de NS en het ministerie over de terugbrengen van de Intercity op de Zeeuwse lijn. En met de wegbeheerders werken we aan een verbeterde verkeers- en incidentenmanagement dat ten goed komt van de doorstroming en bereikbaarheid. Met onze partners en via het team Verkeersmanagement maken we afspraken hoe de weg na een calamiteit weer zo snel mogelijk beschikbaar komt en verbeteren we de afspraken met de verkeerscentrale. Met het ministerie van I&W gaan we aan de slag met het traject Digitaal op Orde.

Acties

1. Realiseren van quick wins ten aanzien van verkeersveiligheid en doorstroming op de Midden-Zeeland route en het opstellen van een visie van de gewenste en een programma met noodzakelijke aanpassingen in de periode 2023-2028

1. Versterken van het incidentmanagement en verkeersmanagement om te zorgen dat hinder voor het verkeer als gevolg van incidenten en topdrukte evenementen zo gering mogelijk is, uitvoeren van het bestuurlijk vastgestelde actieplan met de partners

1. Doorontwikkelen van het verkeersmanagement door efficiënt inspelen op de nieuwe technologische ontwikkelingen (Digitaal op Orde)

2. De logistieke processen verbeteren door het toepassen van de nieuwe technologieën, de digitalisering van het bedrijfsleven te stimuleren en samenwerking en data-uitwisseling te promoten en initiëren

2. Het verbeteren van de logistieke processen door het toepassen van corridormanagement

2. Afronden Europese CEF-studie naar de verbetering van de spoorontsluiting Gent-Terneuzen, versterken lobby in gezamenlijkheid met North Sea Port en de gemeente Terneuzen

Wegeninvesteringen

Reizigers kunnen zich op het Provinciale wegennet goed en veilig verplaatsen zonder dat de kwaliteit van de leefomgeving daarmee onder druk komt te staan.

Wegeninvesteringprogramma voor 2020:

N256 Midden Zeeland route

Conform het coalitieakkoord werken we aan de voorbereiding van het besluit over een betaalbare oplossing voor de Deltaweg (N256), gericht op de verbetering van de verkeersveiligheid en doorstroming. Met de betrokken gemeenten is de afspraak gemaakt dat de provincie de voorbereiding op korte termijn met hen ter hand neemt zodat eind 2021 een besluit kan worden genomen.

N673 Zanddijk

Conform het coalitieakkoord zullen GS eind 2019 een voorkeursalternatief voor de Zanddijk-Molendijk vaststellen. Aangezien het project zich op grond van het adviesmodel kwalificeert als Groot project zal het besluit omtrent het voorkeursalternatief met de startnotitie voor het project aan Provinciale Staten worden voorgelegd. In 2020 werken we met betrokken partijen aan de verdere voorbereiding van de realisatie daarvan, op basis van een in de definitiefase op te stellen Plan van Aanpak. Ten behoeve van de doorstroming en de verkeersveiligheid treffen we voor de Afrit 33 (zuidzijde) op de A58 maatregelen, in de vorm van het aanbrengen van extra opstelstroken op de afrit van de A58 in combinatie met verkeerslichten op de T-aansluiting op de N289.

Andere prioritaire projecten zijn:

- N290 fase 1 Terneuzen – Zaamslag - realisatie
- Derde Fase Recreatieverdeelweg - realisatie
- Parallelweg Absdale – Hulst - realisatie
- N256 - Landbouwweg Zandkreeksluis - realisatie
- N286, landbouwroute Poortvliet - realisatie
- Industrieweg, fietstunnel Maintenance Value Park - realisatie
- N659 rotonde recreatiepark Speelsmansplaten - realisatie

- Amoveren fietspad Sluiskil -Sluizencomplex
- Impuls Veilige N-wegen rijks subsidieprogramma N-wegen - realisatie 1^e jaartranche
- Reconstructie traverse Kapellebrug – voorbereiding voor uitvoering in 2021
- Reconstructie N664 's Heer Hendrikskinderen – voorbereiding voor uitvoering in 2021
- N662 rotonde Ritthem en afwaardering Ritthemsestraat – realisatie
- Fietssnelweg Zelzate – Terneuzen – voorbereiding
- N290 fase 3 en 4 - voorbereiding

Acties

We gaan verder met het afstemmen de investeringen van de wegbeheerders in Zeeland, o.a. in het POVV en de beheerplanning

De actualisatie aantal wegencategoriseringsplannen, aangezien deze aan de basis liggen aan de investeringsbeslissingen.

In 2020 werken we aan de voorbereiding en de daadwerkelijke realisering van de geprogrammeerde projecten uit het wegeninvesteringsprogramma voor 2020

Concurrentiepositie logistiek

Verbetering van de concurrentiepositie en behoud van werkgelegenheid in de Zeeuwse sectoren logistiek en maintenance.

De logistieke sector groeit hard doordat de economie weer sterk aantrekt en innovatieve vernieuwingen vragen aandacht en dat is aanleiding voor het opstellen van een meerjarenvisie logistiek door Zeeland Connect met een aanverwante roadmap. De maintenance sector is voor de economie en de veiligheid in onze regio is groot. In 2019 zijn de activiteiten gericht om de innovatie te stimuleren en de toepassingsmogelijkheden van circulaire economie toe te passen. De activiteiten om de nieuwe sector wind op zee goed in Zeeland te laten worden voortgezet, we richten ons op de realisatie van een Fieldlab Wind op Zee in Zeeland te realiseren.

Acties

Ondersteunen van kansrijke innovaties die kunnen leiden tot nieuwe bedrijvigheid of een hogere toegevoegde waarde, bijv. de toepassingsmogelijkheden van circulaire economie in de procesindustrie

Stimuleren samenwerking en innovatie in de logistiek, o.a. via Zeeland Connect

Uitvoeren visie Logistiek i.s.m. Zeeland Connect en uitvoeren van de roadmap met 3 innovatielijnen, waaronder autonoom transport (varen en rijden) en verduurzamen Sector Transport en Logistiek (terminalfaciliteiten en laadinfra)

Vertalen van het Meerjarenprogramma 2016 – 2019 van de Topsector logistiek naar regionale actieprogramma, benutten Europese Middelen.

Tot stand brengen van cross-overs tussen de sectoren chemische- en procesindustrie, Wind op Zee en Land, en infrastructuur

Realiseren van het Fiedlab Wind op Zee (Zephyros) in Zeeland

Impuls bedrijventerreinen

Beter benutten van regionale bedrijventerreinen.

We werken aan het beschikbaar hebben van voldoende planologische ruimte voor havenontwikkeling en bedrijven en zetten in op een kwaliteitsimpuls en de verduurzaming van terreinen. Belangrijke instrumenten zijn de behoefteprognose voor bedrijventerreinen, de regionale bedrijventerreinenprogrammering die de gemeenten op basis daarvan opstellen en door de provincie worden goedgekeurd., Met de subsidieregeling Fonds Impuls Bedrijventerreinen ondersteunt de provincie de gemeenten bij de uitvoering van herstructureringsprojecten. . In 2019 is er subsidieregeling geopend voor het uitvoeren van duurzaamheidsscans. In 2020 wordt op basis van deze scans een demoproject voor de verduurzaming van bedrijventerreinen gestart, met inzet van de gelden uit de regio envelop.

Acties

Zorgen voor voldoende planologische ruimte voor bedrijven door met de gemeenten de regionale bedrijventerreinenprogramma's te actualiseren op basis van de prognose uit 2019

Bieden van advies en analyse van de economische behoefteprognoses

Uitvoer Subsidieregeling Impuls Bedrijventerreinen

Uitvoering van de subsidieregeling duurzaamheidsscans bedrijventerreinen.

Start van een demoproject verduurzaming bedrijventerreinen

Bereikbaarheid voor de mensen

Basisbereikbaarheid per openbaar vervoer op orde.

In vrijwel elke levensfase is het nodig om fysiek afstanden te overwinnen om activiteiten te ontplooiën. Dat kan door zelf ergens naar toe te reizen, maar inmiddels ook door 'moderne' varianten (digitale snelweg, pakketdiensten). Een passende vervoersvoorziening is belangrijk vanuit mens én maatschappij. In een provincie met een relatief lage bevolkingsdichtheid, fysieke uitdagingen door de 'eilandenstructuur' en een open blik naar Vlaanderen, Brabant en Zuid-Holland, is het een uitdaging om de bereikbaarheid op orde te houden. Voor de Leefbaarheidsagenda ligt de nadruk op maatschappelijk meedoen, met een accent op specifieke groepen (bijv. scholieren/studenten). Met de verantwoordelijkheid voor het regionaal openbaar vervoer als startpunt bouwen we aan 'slimme mobiliteit' waarbij innovatie, duurzaamheid, deelgebruik en samenwerken met andere overheden sleutelwoorden zijn.

Hier biedt de regio-envelop een stimulans met extra middelen voor een pilot Mobility as a Service gericht op scholieren die naar Goes, Zierikzee en Terneuzen reizen.

Acties

Basisbereikbaarheid per openbaar vervoer op orde

- Aan de hand van concessiebeheertool Connexxion aansturen op een vraaggerichte invulling van de concessie van voldoende kwaliteit
- Verbeteren kwaliteit haltevoorzieningen (uitvoering nieuwe subsidieregeling)
- Verbeterplan voor lopende concessie realiseren (duurzame bussen, meer scholierenvervoer, nieuw betaalsysteem)

Door-ontwikkelen (openbaar) vervoer

- Aansluiten op initiatief van gemeenten voor het opwaarderen van de Gemeentelijke Vervoercentrale Zeeland (GVC) als randvoorwaarde voor pilots integratie openbaar vervoer en doelgroepenvervoer alsmede vraagafhankelijke vervoersconcepten
- Smart Mobility onderwijs (met middelen uit regio-envelop): Een innovatieve aanpak voor betere mobiliteit van studenten, waarbij data van mobiliteitsbehoefte basis is voor een vraaggerichter mobiliteitsaanbod
- Inzet op 2 à 3 snelle buslijnen (intern Zeeland én van/naar Zeeland) om tijdsduur naar werk en studie te verkleinen en Zeeland daarmee aantrekkelijk te houden als regio om te werken en studeren.
- Visie ontwikkelen op toekomstbestendig maken Zeeuwse openbaar vervoer-knooppunten door nieuwe functies toe te voegen ('hubs')
- Op basis van de inzichten uit de strategische opgave Slimme Mobiliteit ontwikkelen van Zeeuws breed kader voor de wijze van aanbesteding van bus en doelgroepenvervoer

Nieuwe vervoersconcepten ontwikkelen en uittesten

- In samenwerking met gemeenten komen tot pilots voor integratie van openbaar vervoer en doelgroepenvervoer
- Verdere ontwikkeling deelconcepten 'van bezit naar gebruik': autodelen (e-mobilitypark), fietsdelen (fietshubs).
- Gebiedsgericht faciliteren van kleinschalige mobiliteitsinitiatieven (vervolg op regio-aanpak Schouwen-Duiveland)
- Smart Mobility: transitie-pad opstellen naar autonoom vervoer in Zeeland

Ruimtelijke kwaliteit versterken

Een passende duurzame woning en een prettige woonomgeving.

Demografische ontwikkelingen (vergrijzing, huishoudenverdunning), nieuwe keuzes rond verduurzaming en ontwikkelingen in de zorg (behoefte) hebben een belangrijke invloed op de woonbehoefte. De vraag naar woningtypen en woonmilieus verandert hierdoor. Deze vraag verschilt per regio. Het gaat niet alleen om aantallen, maar ook om een match met de kwalitatieve vraag en een koppeling met duurzaamheidsdoelen. De aanpassing van de bestaande woningvoorraad door sloop, woningverbetering en herstructurering is een belangrijke opgave, boven het toevoegen van woningen aan de woningvoorraad.

Deze opgave is in 2019 in beeld gebracht door het Kwalitatief Woononderzoek Zeeland (KWOZ) en is aanzienlijk. Samen met de gemeenten heeft de provincie hier met onze verantwoordelijkheid voor de regionale woningbehoefte een sleutelrol. We stimuleren als Provincie de inzet hierop en ondersteunen dit via bestaande instrumenten, zoals de Provinciale Impuls Wonen, investeringen via de regio-envelop, leningen voor woningverduurzamingen en een gebiedsgerichte aanpak samen met de gemeenten. Het KWOZ geeft ook een aanzet voor een aanpak van de problematiek. Met de gemeenten werken we aan een uitvoeringsprogramma waarin met bestaande en nieuwe instrumenten wordt gewerkt aan een toekomstbestendige woningvoorraad.

In dit thema speelt ook de versterking van de functie van de stad als plek om te winkelen, te leven en te ontmoeten. Deze functie staat onder druk, o.a. door de toename van leegstand in de detailhandel en maatschappelijk vastgoed. We zijn hierin een haken hierop aan als partner met een visie op detailhandel, cultuur en bebouwde omgeving (m.n. herbestemming). Onze rol is hier vooral faciliterend (bijv. richting stedennetwerk Z4) en stimulerend (bijv. richting initiatief om met leegstaande plekken en panden om te gaan of wijkverbetering te ondersteunen).

Acties

Aanpak verduurzaming woningvoorraad, o.a. uitvoeren energiescans en de inzet van duurzaamheidsleningen (met middelen vanuit regio-envelop)

Negende ronde Provinciale Impuls Wonen (met extra inzet vanuit middelen regio-envelop)

Nieuwe demografische prognose voor Zeeland

Monitoring van de ontwikkelingen in de woningvoorraad en woningbouwplannen

Actualisatie woningmarktafspraken op basis van de demografische prognose 2019 en het KWOZ (met name Walcheren)

Bouwtitelbank inzetten om sanering woningvoorraad te stimuleren (met inzet middelen vanuit regio-envelop)

Op basis van detailhandelsvisie 5 acties in gang zetten samen met gemeenten

Maatschappelijk initiatief versterken

Kracht van de samenleving als basis om op te bouwen.

Wat mensen en groepen zélf kunnen en willen betekenen voor hun woonomgeving en voor hun bereikbaarheid, dat is een derde spoor van onze inzet op leefbaarheid. En dan niet zozeer één op één naar lokale initiatieven, daar staan de gemeenten en maatschappelijke instellingen voor aan de lat. Onze inzet is meer op bevorderen dat maatschappelijk initiatief 'de wind mee krijgt'. We doen dat door kennis en ervaringen te delen (digitaal platform MAEX voor initiatieven, regionale bijeenkomsten), door de betrokkenheid te vergroten van doelgroepen bij hun eigen leefbaarheid (een eerste groep waren de MBO-scholieren) en door gerichte cofinanciering van bovenlokaal initiatief, direct of via een fonds (Zeeuws Oranjefonds, LEADER). Bij voorkeur zijn dit initiatieven op het gebied van versterking van bereikbaarheid en ruimtelijke kwaliteit. Dit sluit aan op een kracht in de samenleving die steeds meer zichtbaar wordt in deelgebruik, coöperaties en sociale ondernemingen. Bestuurlijk bundelen we de krachten via het navigatieteam leefbaarheid, dat zwakke schakels in de leefbaarheidsketen benoemt en van waaruit concreet aan de slag wordt gegaan met doelgroepen waar leefbaarheidsvraagstukken zich (gaan) voordoen – de zogeheten eindgebruikersaanpak.

Een bijzonder aspect is de betrokkenheid van jongeren bij wat voor hen belangrijk is. JouwZeeland is daarvoor een gevestigde waarde. We willen dat uitbouwen met een jongerenparlement, zodat jongeren nog dichter op de besluitvorming zitten. Letterlijk krijgt dat laatste ook vorm door onze ambitie dat alle scholieren ooit in hun schoolloopbaan een keer het provinciehuis bezoeken.

Tenslotte blijft het navigatieteam.

Acties

Project Leegstand realiseren: een aanpak voor het stimuleren van het invullen van lege plekken en panden ('leegstand als kans') - met gebruik van maatschappelijk initiatief (prijsvraag).

Samen met gemeenten verder uitbouwen van platform MAEX voor kennisdeling rond maatschappelijke initiatieven in Zeeland gericht op meer en betere initiatieven alsmede verwijzing naar beschikbare fondsen (o.a. Zeeuws Oranjefonds).

Doelgroep jongeren intensiever betrekken bij leefbaarheidsvraagstukken door vorming van een jongerenparlement – dit aanvullend op JouwZeeland

In het kader van JouwZeeland ontwikkelen van een jongerenparlement en daarmee jongeren directer betrokken laten zijn bij de besluitvorming

Drie eindgebruikersaanpakken worden vanuit het navigatieteam leefbaarheid gerealiseerd: mantelzorgers, HBO-studenten en dorpsgemeenschappen die zelf aan bereikbaarheid willen werken

Via LEADER actief ruimte bieden voor co-financiering van kansrijk bovenlokaal initiatief (indicatie: € 100.000).

Sport verenigt Zeeland

Ruim 60% van de Zeeuwen sport elke week, 80 tot 90% van de Zeeuwse jeugd is lid van een sportvereniging en tienduizenden Zeeuwen zijn actief als vrijwilliger in de sport.

We hebben in Zeeland 1.100 aangesloten sportverenigingen en honderden sport- en beweegondernemers bieden hun diensten aan. We beschikken over goede accommodaties en Zeeuwen organiseren fantastische sportevenementen die passen bij Zeeland: land in zee. Duizenden vrijwilligers helpen elke week de sport te organiseren. Hierdoor is de sport dicht bij huis en betaalbaar. Deze brede basis is het fundament van de sport in Nederland, uniek in de wereld! Internationaal scoren onze toppers goed.

Het gaat goed dus met de sport zou je zeggen. Maar er liggen grote uitdagingen om dat zo te houden. De motorische vaardigheid van kinderen is sterk afgenomen. Er zijn groepen mensen die nooit sporten. Sportaccommodaties staan te vaak leeg, competities worden opgeschaald waardoor de drempel om te sporten stijgt. Niet iedereen weet zich respectvol te gedragen langs de lijn. En de klassieke sportvereniging komt verder onder druk te staan door minder leden en vrijwilligers.

Daarom hebben we in 2019 analoog aan het 'Nationale Sportakkoord' een 'Zeeuws Sportakkoord' gesloten. Samen met een 30-tal partners willen we de uitdagingen die voor ons liggen oppakken. Het voert te ver om alle 'deeldoelstellingen' hier te benoemen. Wel De belangrijkste 'overall' indicator: ons beweggedrag.

Acties

We ondersteunen tenminste 25 sportevenementen die passen bij het DNA van Zeeland en welke zorgen voor promotie van Zeeland en mensen in beweging brengen

Zeeuws brede motorische screening uitzetten (MQ-scan).

Alle Zeeuwse gemeenten partner van het Jeugdsport- en cultuurfonds en van het programma TalentBoost.

Tenminste 1 pilot starten met het concept 'Beweegschool Plus' (stimuleren actieve leefstijl onder leerlingen).

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ernstige verkeersslachtoffers; doden	18	30	15	20	18	13

Ernstige verkeersslachtoffers; ziekenhuisgewonden	34	17	272	448	416	505
Voertuigkilometers hoofdwegenet (index)	100,0	101,9	106,2	109,7	112,8	117,7
Voertuigkilometers onderliggend wegennet (index)	100,0	101,2	99,3	99,4	100,8	102,1

Trendbreuk in registratie van 2009 tot en met 2014 waarbij sprake is geweest van onder registratie wat betreft het aantal ziekenhuisgewonden. Vanaf 2015 begint de registratie weer op orde te geraken.

Trendindicatoren		2009	2013	2017
Tevreden met de woonomgeving		6,9	7,0	7,1
Gevoel van verbondenheid met de eigen woonkern of wijk*		69%	60%	49%
Tevreden met de kern/wijk als woonplaats naar levensfase	16-29 jaar	79%	75%	80%
	30-59 jaar	83%	81%	84%
	60-80 jaar	83%	82%	85%
	80+	88%	84%	86%
Mate van vertrouwen dat problemen in de omgeving gezamenlijk worden opgepakt	weinig	7%	8%	7%
	gemiddeld	70%	65%	61%
	sterk	23%	26%	31%

*) categorieën 'beetje verbonden' + 'zeer verbonden'

Doelindicatoren

Doel	Indicator	Stand 2017	Streefwaarde 2020	Einddoel
(Vaar)wegen	Onderhoudsniveau infrastructurele kapitaalgoederen	Basisniveau	Basisniveau	Basisniveau
Vraaggericht OV	Waardering Openbaar Vervoer (bus)	7,4	7,5	7,6
	Bezettingsgraad kernnet (daggemiddelde)	23,4%	24,0%	30%
	Bezettingsgraad fietsvoetveer	23,6%	25,0%	30%
Snelle en betrouwbare wegverbindingen	Reistijd Goes - Zelzate	50 minuten	40 minuten	40 minuten
	Reistijd Goes - Hellegatsplein	45-60 minuten	45-65 minuten	40 minuten
Voldoende capaciteit multimodaal netwerk	Capaciteit weg, water, spoor en buisleiding		Weg > 2017	Weg, water, spoor en buis > 2017

Voldoende bedrijventerreinen	Beschikbaar areaal uitgeefbaar bedrijventerrein t.o.v. vraag (kwantitatief)	Aanbod: 198 ha Vraag 112 ha	Vraag en aanbod in evenwicht in zowel kwantiteit als kwaliteit	Vraag en aanbod in evenwicht in zowel kwantiteit als kwaliteit
Meer sporten en bewegen	Percentage wat nu niet deelneemt aan sport en beweegactiviteiten	40%		35%

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	B2020
Lasten	
050101 Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen	28.552
050102 Bereikbaarheid voor de mensen	24.505
050103 Verbetering verkeersgedrag verkeersdeelnemers	773
050104 Goede bereikbaarheid voor bedrijven, bezoekers en bewoners	309
050105 Wegeninvesteringen	2.914
050107 Maatschappelijk initiatief versterken	2.226
050108 Concurrentiepositie logistiek	148
050109 Ruimtelijke kwaliteit versterken	36
050110 Sport verenigt Zeeland	499
059999 Ambtelijke inzet	7.156
Totaal Lasten	67.118
Baten	
050101 Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen	1.206
050102 Bereikbaarheid voor de mensen	2.241
Totaal Baten	3.446
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-63.672
Onttrekkingen	
980599 Bestemmingsreserves-Pr.5	21.096
Toevoegingen	
980599 Bestemmingsreserves-Pr.5	7.380
Mutaties reserves	13.716
Resultaat na bestemming	-49.957